

שדה שאינה מכורה קודם יובל אינו דין שלא תימכר, ביובל?! אלא הכא, בהקדש מי איכא למימר כזה ק"ו: קדושה כבר יוצאה עכשיו, אינה קדושה אינו דין שלא תקדש?! והא תנן לגבי שדה שהקדישה לפני היובל: הגיע יובל ולא נגאלה — כהנים נכנסין לתוכה ונותנין דמיה להקדש בדק הבית דברי רבי יהודה! וכיון שיוצאת מההקדש בדמים שוב אי אפשר ללמוד ק"ו למקדיש ביובל שלא תתקדש כלל.

ומשנינן: שמואל כרבי שמעון החולק על רבי יהודה סבירא ליה, דאמר: נכנסין הכהנים ולא נותנין⁽⁶⁾ דמים! וכיון שיוצאת מההקדש בלא דמים, יש קל וחומר למקדיש ביובל עצמו שאינה קדושה כל עיקר!

ומבארנין: ורב⁽⁷⁾ שלא דורש את הק"ו לגבי כד-ב

שאמרה תורה "אם משנת היובל יקדיש שדהו כערכך יקום". ושמואל אמר אינה⁽⁵⁾ קדושה כל עיקר, שהרי המקדיש שדה אחוזה קודם יובל, יוצאת היא ביובל מן ההקדש לכהנים, ולכן ביובל עצמו אין ההקדש חל כלל, שהרי ביובל הוא יוצא מרשות הקדש!

וכעין זה נחלקו לקמן כט: לענין מכר שדה אחוזה שחוזרת לבעלים ביובל, שאם מכרה בשנת היובל עצמה, סובר רב שהיא מכורה ויוצאת מיד לבעלים, ושמואל סובר שאינה מכורה כל עיקר.

מתקף לה רב יוסף לשמואל: בשלמא לענין מכירה מובן זה דפליג שמואל עליה דרב — שסובר שבמכירה מכורה ויוצאה — משום דאיכא למימר ק"ו: ומה מכורה קודם יובל כבר יוצאה עכשיו ביובל, וחוזרת לבעליה,

היובל ויצטרך לתת רק שני שקלים.

5. וכך פסק הרמב"ם כיון שבמחלוקת רב ושמואל בדיני ממונות ההלכה היא כשמואל, ותמה המנחת חינוך [שנה ט] שהרי כאן זה הקדש והקדש זה איסורים, ובדיני איסור והיתר ההלכה היא כמו רב.

והביאור הוא, שייסוד השאלה כאן היא ממונית, למי שייכת השדה אם למקדיש או להקדש, ואמנם מכך נובעת שאלה של איסור מעילה, אם זה של הקדש. אך כיון שייסוד השאלה היא ממונית, הרי היא שייכת לכלל שהלכה כשמואל בממונות.

6. הרמב"ם פוסק שהכהנים נכנסים ונותנים דמיה ומכל מקום פסק כשמואל שהמקדיש בשנת היובל אינה קדושה, ותמה עליו הלחם משנה שסתר את עצמו, כיון שפוסק שיוצאת לכהנים רק בדמים. אם כן, נמצא שההקדש לא

נפקע ביובל, ולמה המקדיש בשנת היובל אינה קדושה.

וכתב הגרי"ז, שברמב"ם מבואר שהטעם שהכהנים נותנים דמיה הוא משום שאין הקדש יוצא בלי פדיון, ואם כן, נמצא שבאמת יש כאן יציאה ביובל מההקדש ולכן המקדיש שדהו בשנת היובל אינה קדושה, וזה שצריך לתת דמים זה רק מפני שאין הקדש יוצא בלא פדיון.

7. הקשו התוספות, מדוע לא אומרת הגמרא שרב חולק על הקל וחומר של שמואל? ותירצו התוספות, שבגמרא להלן לגבי מוכר קרקע ביובל מבואר שרב מודה בעיקר הק"ו, וכמו שמוכח בברייתא שאומרת שאין אדם יכול למכור את בתו בנערות לאמה עבריה מהק"ו הזה שאם מכורה כבר יוצאה שאינה מכורה בודאי לא תימכר, אלא שרב סובר שכל זה רק לגבי אמה עבריה שאחרי שהיא נערה יותר אי אפשר למכור אותה. אך בשדה שאחרי היובל

כד-ב הקדש, פבר, סוף סוף לבעלים מי קהדרא שדה הקדש ביובל עד שנאמר ק"ו שבהקדישה ביובל תישאר בידיהם?! והרי לכהנים הוא דנפקא, ולא לבעלים! וכהנים אף הם, אין זכייתם מפני שהם במקום הבעלים, אלא משלחן גבוה⁽⁸⁾ קא זכו

שעומדים במקום ההקדש.

ומקשינן: מאי טעמא⁽⁹⁾ דרב? [שכיון שהכתוב אומר: אם "משנת" היובל יקדיש שמשמע אחר שנת היובל, אם כן לא דיבר הכתוב בשנה עצמה של יובל, והיה לנו

9. הקשו התוספות, והרי כבר התבאר טעמו של רב שחולק על הק"ו של שמואל כי הוא סובר שכהנים משלחן גבוה קזכו? ותירצו התוספות, שקושיית הגמרא היא שמכל מקום כיון שלא נזכר בתורה שיש הקדש בשנת היובל מנין לנו כלל שיש כזה הקדש ואם כן, אינה קדושה, ועוד כתבו התוספות, שהקושיא היא, כיון שלא נזכר בתורה דין המקדיש בשנת היובל מנין לנו שיש בה את השיעור של חמישים שקל כסף ונאמר שנפדית בשויה.

והגרי"ז תמה על תירוץ זה, שאמנם לא נזכר בתורה שהקדש כזה בשנת היובל נפדה בחמישים שקל. אך הלא זה כל דינה של שדה אחוזה שנפדית בחמישים שקל, ואפילו במקדיש שדה אחוזה למזבח מסתפקת הגמרא לעיל שיהיה הפדיון בחמישים שקל ואף על פי שהפרשה מדברת רק במקדיש לבדק הבית, וכל שכן במקדיש שדה אחוזה בשנת היובל שאף על פי שאין זה מפורש בתורה מכל מקום תהיה נפדית בחמישים שקל.

והרא"ש תירץ על קושיית התוספות, שקושיית הגמרא היא למה לרב השדה קדושה ונפדית בחמישים שקל, והרי היה צריך שתצא השדה לכהנים כדן שדה אחוזה ביובל, ועל זה מתרצת הגמרא שיש פסוק מיוחד למקדיש שדה אחוזה בשנת היובל שאינה יוצאת לכהנים אלא נפדית בחמישים שקל.

והגרי"ז רצה לבאר שלדעת רב אינה יוצאת לכהנים כיון שבמקדיש בשנת היובל בתוך היובל עדיין אין גירוע ונפדית בחמישים שקל, והגמרא

אפשר שוב למכור אותה לא שייך הק"ו, וכיון שרב גם מודה לק"ו לכן שואלת הגמרא מה הדחיה שלו כאן לק"ו של שמואל, והרי כאן אין הבעלים יכול להקדיש אחרי היובל כי היא יוצאת לכהנים.

והגרי"ז תמה, שהרי התוספות להלן פירשו, שסברת רב שרק באמה עבריה יש ק"ו משום שאינה חוזרת ונמכרת, היינו משום שנשתנה מצבה על ידי הנערות ויוצאת על ידי זה לחירות וזוהי גם סיבה שלא יוכלו למכור אותה, מה שאין כן שדה שיוצאת ביובל לא משתנה מצבה ורק יש עליה הפקעה צדדית של המכירה על ידי היובל ובזה סובר רב שלא שייך ק"ו.

ואם כן, לכאורה הוא הדין במקדיש בשנת היובל לא שייך הק"ו כיון שהיובל הוא רק הפקעה צדדית של ההקדש, ואף על פי שבזה כשיוצאת ביובל לכהנים שוב אין הבעלים יכולים להקדיש מכל מקום זה רק הפקעה צדדית ולא שינוי בגוף הקרקע ובזה לדעת רב אין ק"ו.

8. ביאר האור שמח [פי"א משמיטה ה"כ] שמחלוקת רב ושמואל היא, ששמואל סובר שיציאת השדה לכהנים ביובל זוהי הפקעה של ההקדש והוא ניתן לכהנים, וכיון שהיובל מפקיע את ההקדש הוא הדין שאי אפשר ביובל להקדיש. אך רב סובר שהיציאה ביובל לכהנים היא המשך והתפשטות כח ההקדש שינתן ממנו לכהנים, וכיון שהיובל איננו הפקעה להקדש אפשר להקדיש גם בשנת היובל.

גרשום]. וכך מתפרשים שני הפסוקים — לשמואל: אם משנת היובל — בשנה ראשונה שלאחר היובל — יקדיש שדהו כערכך יקום, ולא יגרע. ואם אחר היובל — שתיים ושלש שנים לאחר היובל — וחשב לו הכהן וגו', שמגרע מפדיונו.

מיתבי לרב [מהברייתא לעיל]: מקדישין בין לפני היובל בין לאחר היובל, ובשנת היובל עצמה לא יקדיש, ואם הקדיש אינה קדושה! והיינו כשמואל שביובל אינה קדושה כל עיקר, וקשה לרב?

ומשינין: אמר לך רב: אינה קדושה שכתוב, היינו ליגאל בגירוע, אבל השדה עצמו קדוש, ונותנין בפדיונו המשים להקדש, שהרי על שנת היובל כתוב "כערכך יקום".

ומקשינן: ומאחר שפירש רב שזה שכתוב בסיפא: ובשנת היובל עצמה "לא יקדיש", אין פירושו כפשוטו שלא יקדישנה כלל בשנת היובל, אלא הכוונה היא, שאם הקדיש אין השדה יוצאת בגירוע אלא בפדיון מלא. אם כן, שלא מדובר בעצם ההקדש אלא בדין גירוע, מכלל זה שכתוב ברישא מקדישין לפני היובל משמעותו היא שקדושה ליגאל בגירוע, והא זה אי אפשר שיהיה דין גירוע בהקדש שלפני היובל ממש, שהרי רב ושמואל דאמרי תרווייהו לעיל: אין מקדישין ליגאל בגירוע פחות משתי שנים?!

ומשינין באופן אחר: אמר לך רב: באמת

לומר שאינה קדושה כלל כמו שאמר שמואל — הרמ"ר בתוס'.

ומשינין: דאמר קרא "אם משנת היובל יקדיש שדהו כערכך יקום", ושנת היובל בכלל!

ושמואל סובר שאינה קדושה, לא מפרש כך כי מי כתיב אם "בשנת" היובל יקדיש שמשמע המקדיש ביובל עצמו, והלא "משנת" היובל כתיב?! דהיינו, מ"שנת" הראשונה שאחר היובל.

ומקשינן: בשלמא לרב שמפרש "משנת היובל" על יובל עצמו היינו דכתיב שני פסוקים, האחד: אם משנת היובל יקדיש שדהו" למקדיש ביובל עצמו, ואז — "כערכך יקום", בלי גירוע! וכתוב פסוק אחר: "ואם אחר היובל וגו' וחשב לו הכהן על פי השנים הנותרות" למקדיש אחר היובל, שמגרע מפדיונו! ללמד: שהמקדיש ביובל עצמו נותן להקדש את כל הפדיון, ובשנה שלאחריו הוא מגרע.

אלא לשמואל, מאי "אחר היובל" שכתוב שמגרע מפדיונו? והרי בפסוק הראשון "משנת היובל" כתוב שנותן את כל פדיונו, ולשמואל גם שם מדובר אחר היובל.

ומשינין: מהו "אחר היובל", אחר אחר כגון שתיים ושלש שנים אחר היובל [שסובר שמואל, שכל מקום שנאמר "אחר" מופלג הוא ולא סמוך — רש"ש, ועיין רבינו

שהוא הדין גם למקדיש בשנת היובל עצמה, כיון שאין בה עדיין דין גירוע אינה יוצאת לכהנים ביובל זה.

להלן מסתפקת שאולי שדה אחוזה שלא היה בה דין גירוע כגון בהקדיש בתוך שתי שנים לפני היובל אינה יוצאת לכהנים ביובל, ויש לומר,

הפודה עד שיגיע תחלת יובל הבא, [ולא על ארבעים ותשע שנים בלבד], ואם כן פונדיון שמוסיף על הסלע לכל שנה כשפודה באמצע יובל מאי עבדתי? שהרי חמשים שקצבה תורה הוא לחמשים שנה, ולכל שנה סלע ולא יותר. [אבל לשמואל, שסובר שאף לרבי "אם משנת היובל יקדיש שדהו כערכך — שהוא חמשים סלעים — יקום", בשנה שלאחר יובל הוא אמור, ולא תעמוד בידו עד שיגיע יובל אלא מ"ט שנה בלבד, נמצא שלמ"ט שנה אמרה תורה לתת חמשים סלעים, סלע ופונדיון] שהוא אחד מארבעים ושמונה בסלע] לכל שנה, ומובן שנותן כשפודה באמצע שנות היובל על כל שנה שתעמוד בידו — סלע ופונדיון].

ומבארין: וכי תימא שבאמת לית ליה לרבי שמוסיף פונדיון, והתנן [לקמן כ"ה ע"ש] מפורש לא כך: הקדיש שתים ושלש שנים לפני היובל, רבי אומר: אומר אני נותן סלע ופונדיון לשנה והיינו כשמואל שחמשים סלע שקצבה תורה הוא בשנה הראשונה, למ"ט שנה שעד תחלת יובל הבא, סלע ופונדיון לשנה! וא"כ קשה על רב, לרבי — מדוע צריך לתת פונדיון?!

ומשנינן: רבי כרבי יהודה סבירא ליה שאין

הברייתא היא כפשוטה שאין הקדשו ביובל חל כלל, ומכל מקום לא קשה על רב שסובר שקדושה, הא מני ברייתא זו שכתוב בה שביובל אינה קדושה — רבנן היא! שלרבנן [לעיל יח.] שמפרשים "מיום הראשון" — שנאמר באזהרת חמץ — ולא ראשון בכלל, מפרשים גם "משנת היובל" ולא יובל בכלל, והלכך המקדיש ביובל איננה קדושה, ואנא דאמרי, שזה שאמרה התורה "משנת היובל יקדיש וגו'" יובל עצמו בכלל כרבי דאמר לגבי "מיום הראשון": ראשון וראשון בכלל ו"עד יום השביעי" שביעי ושביעי בכלל, והבא נמי "משנת" ושנת היובל בכלל! אבל שמואל סובר, שכאן מודה רבי ש"משנת" אין הכוונה בשנת היובל, ורק שם שכתוב "מיום" הראשון ו"עד" יום השביעי, שייך לשון "מיום" על יום ראשון עצמו, אבל כאן שלא כתוב ו"עד", אם היתה הכוונה לשנת היובל עצמה היה לו לכתוב "בשנת" היובל.

ומתמהינן ארב: ואי כרבי⁽¹⁰⁾, כלומר: אם כדברך, שלרבי מה שאמרה התורה "אם משנת היובל יקדיש שדהו כערכך יקום" על שנת היובל עצמה הוא אמור, שהפודה ביובל עצמו נותן חמשים להקדש, נמצא שחשבון חמשים סלע שקצבה תורה לתת ביובל, הוא על "חמשים" שנה שתעמוד ביד

בכלל, והפרשה נאמרה במקדיש בשנת היובל ושנת היובל היא מכלל שנות ההקדש, ואם כן, החמישים שקל שקצבה התורה זה יחד עם שנת היובל ויוצא לכל שנה בדיוק שקל. אך לולא זה שרב כרבי אם כן, נמצא שהשיעור חמישים שקל הוא במקדיש אחרי היובל, ואף שמועיל הקדש בשנת היובל מכל מקום השיעור חמישים שקל הוא בלי שנת היובל ולכן מוסיפים פונדיון על

10. הקשו התוספות, מדוע שואלת הגמרא שאם רב סובר כרבי פונדיון מאי עבדתי, והרי יכלה הגמרא לשאול בפשטות לרב, אם חל ההקדש בשנת היובל, נמצא שההקדש הוא לחמישים שנה, ולמה צריך פונדיון והרי יוצא החשבון בדיוק שקל לשנה.

והגרי"ז תירץ, שכל קושיית הגמרא רק משום שרב סובר כרבי ש"בשנת היובל" היובל

ומבארין: בשלמא לשמואל לא גואלין לאהר יובל פחות משנה משום דלא קדושה ביובל, אלא לרב, מאי אחר יובל שנה שאומרת המשנה שאין גואלים בה?

ודחינן: מי סברת שכוונת משנתנו אחר יובל ממש? מאי אחר יובל, באמצע יובל, כה-א כלומר: שאפילו באמצע יובל אין הגאולה מתחשבת בזמן שהוא פחות משנה.

וקא משמע לן: דכל כמה דלא מליא ליה שנה שבא הפודה לגאולה באמצע שנה לא מגרע ליה עבור מקצת השנה שכבר חלפה משנה זו, ונותן גם עבור השנה שעומד באמצעה, כאילו היה עומד בתחלתה.

ופרכינן: מאי קמ"ל דאין מחשבין חדשים שיצאו מן השנה עם ההקדש לגרע אותם מפדיונו?! הא בהדיא קתני לה במשנה אין מחשבין חדשים עם ההקדש, ולמה צריך לחזור אותו ענין בשתי לשונות.

ומשנינן: מה טעם לא גואלין פחות משנה קאמר לבאר בסיפא שאין מחשבין! מה טעם לא גואלין לאהר יובל בגירוע זמן שהוא פחות משנה, משום דאין מחשבין חדשים עם ההקדש?

שנינו במשנה: אין מחשבין חדשים עם ההקדש.

תנו רבנן: מניין שאין מחשבין חדשים שעברו מהשנה שגואל בה עם ההקדש לגרוע מפדיונו בגלל החדשים שכבר עברו מן

בין תחלת יובל לתחלת יובל אלא מ"ט שנה! דאמר רבי יהודה: שנת המשים שבכל מנין יובל עולה לכאן למנין שנות יובל ראשון, ולכאן למנין שנות יובל הבא, שהיובל עצמו נמנה כשנה ראשונה למנין חמשים שנות יובל, ואם כן חמשים שנות ביובל עצמו, הוא רק למ"ט שנה שעד תחלת יובל הבא, לפי חשבון סלע ופונדיון לשנה.

ומיבעי לן: לשמואל שסובר שאף לרבי המקדיש ביובל עצמו אינה קדושה, וחמשים שקצבה תורה הוא, כשפודהו בשנה ראשונה שלאחר יובל, לימא, [האם מוכרח] שרבי כרבנן שסוברים שתחלת מנין חמשים שנה הוא משנה שאחר יובל סבירא ליה?!

ומבארין: דאי כרבי יהודה סובר גם רבי, שמתחלת שנה ראשונה שאחר יובל ועד תחלת היובל הבא, אין אלא מ"ח שנה, אם כן חמשים שקצבה תורה לתת בשנה ראשונה שאחר היובל — לשמואל, אינם אלא למ"ח שנה שעד תחלת יובל הבא, שהרי שנה זו שניה היא בחשבון, ואם כן סלע ושתי פונדיונות שהוא אחד ממ"ח שבני סלעים מיבעי ליה לדעת רבי לתת לכל שנה, ולא רק סלע ופונדיון אחד, כמפורש בדברי רבי.

ופשטינן: אכן, על כרחך, לשמואל, רבי כרבנן סבירא ליה.

תא שמע — ראייה לשמואל שסובר שביובל עצמו לא חל הקדשו — ממשנתנו, שכתוב: ולא גואלין אחר היובל פחות משנה, והיינו פחות משנה מתחלת שנת היובל.